

1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levélcím: 1391, Budapest 62. Pf. 211.

Telefon: (06-1) 472-8865, **Fax:** (06-1) 472-8860

Ügyszám: Vj/091/2014.

Iktatószám: Vj/091-37/2014.

Betekinthető!

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a Lohn Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: Dr. L. B.) által képviselt **INDISO Sóklinika Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság** (1117 Budapest, Gábor Dénes utca 2. Infopark D. épület) eljárás alá vont vállalkozással szemben gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tárgyában folytatott versenyfelügyeleti eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

v é g z é s t .

Az eljáró versenytanács az eljárását megszünteti.

A végzés ellen a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címzett, de a Versenytanácsnál benyújtandó vagy ajánlott küldeményként postára adott jogorvoslati kérelemnek van helye.

I n d o k o l á s

I.

Az eljárás tárgya

1. A versenyfelügyeleti eljárást megindítására¹ azért került sor 2014. október 14-én, mert a a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) észlelte, hogy az akkori nevén INDISO Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. (székhelye: 1117 Budapest, Gábor Dénes utca 2.; 2015. február 10-től új néven: INDISO Sóklinika Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság, a továbbiakban: Indiso vagy eljárás alá vont) legalább 2009. óta a franchise hálózatába tartozó partnerekkel azok üzleti tevékenységére vonatkozóan olyan megállapodásokat kötött, amelyek egyes rendelkezései feltehetően tiltott versenykorlátozásnak minősülnek. Ezzel a magatartásával az Indiso a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) valószínűsíthetően megsértette a Tptv. 11. § (1) bekezdésében előírt tilalmat.
2. Az ügyindító végzés szerint a versenyfelügyeleti eljárás kiterjed „a nagy diszperzitású száraz sóterápia szolgáltatás nyújtására létrejött franchise rendszer működésének elemeire, azaz az Indiso és franchise partnerei közötti megállapodások tartalmára, ezen belül

¹ Az ügyindító végzés száma Vj/91/2014.

elsősorban azon rendelkezésekre, melyek az alkalmazott fogyasztói árak legkisebb mértékére, az értékesítési tevékenység területi alapon történő korlátozására (figyelemmel e kötelezettség időtartamára is), a terápiához használt sóval kapcsolatosan a beszerzési források korlátozására, illetve a franchise szerződés megszűnése esetére a vevő piacról való távolmaradását előíró kötelezettségekre vonatkoznak. A vizsgált időszak kezdete 2009. január 1-je”.

II.

Az eljárás alá vont vállalkozás

3. A Az Indiso-t 2006-ban alapították, a száraz sóterápiás szolgáltatás nyújtását 2007-ben kezdték el, és a mai napig főszolgáltatásként az „Indiso-Speleo-Szolgáltatást” és fizioterápiás kezeléseket nyújtja, melyek egyéb humán-egészségügyi ellátásnak minősülnek.²
4. Az Indiso egyszemélyes gazdasági társaság, egyedüli tagja az Indiso International Kft., leányvállalatai az Indiso Arrabona Kft. és az Indiso-Lax Kft..
5. Az Indiso 2014. évi nettó árbevétele 9 826 673 Ft volt.³

III.

A vizsgált termék piaca

6. Az Indiso vizsgált üzleti tevékenysége a mesterséges speleo sóterápiás szolgáltatás nyújtása, amely franchise rendszerben valósul meg.
7. A sóterápiás szolgáltatás piacáról érdekképviselő által készített vagy piackutatók felméréseiből, illetve valamely orvosi szakmai szervezettől vagy hatóságtól származó vélemények, adatok nem állnak rendelkezésre. Az alábbiakban összegzett piacleírás a megkeresett piaci szereplők, illetve az eljárás alá vont nyilatkozatai, illetve nyilvánosan is elérhető információk alapján készült.
8. Az Indiso franchise kézikönyve⁴ a versenykörnyezet elemzésekor a következőképp írja le a piacot: „Amennyiben kizárólag a SÓ piacot vennénk alapul egészében, úgy az egy rendkívül széles, nagy piacot jelentene, hiszen kis, akár pincehelységben működő „PÁROLOGTATÁSBÓL” Dunát lehetne rekeszteni. A SÓ szolgáltatást az alábbiak szerint definiáljuk: alapvetően a sós szolgáltatásokat, mint alternatív módszer értelmezhetjük és értékelhetjük, ahol a „klinika” és személyzete a szolgáltató és a fogyasztó-páciens a szolgáltatást igénybe vevő.”

² Vj/91-5/2014., 2. oldal, illetve M/2 számú melléklet.

³ Vj/91-30/2014.

⁴ Vj/91-17/2014., csatolt CD, 67. oldal.

9. Az eljárás során megkérdezett sóterápiás szolgáltatók egyértelműen minden sóterápiás szolgáltatást végző vállalkozást versenytársnak tekintenek (lásd alább), egybehangzóan az Indiso által tett azon nyilatkozattal, melyben egy általuk készített, minden sóterápiás szolgáltatóra kiterjedő kutatás adataira hivatkoznak.⁵

„Versenytársnak tekintek minden sóterápiás vállalkozást Budapest területén, főként a földrajzilag a saját sóterápiához közel eső (Budapest III. kerület) sóterápiás vállalkozást.” (Salantrum Kft.)⁶

„A betegek nem tudnak különbséget tenni az egyes technológiák között, mindenki versenytárs.” (Arec Kft.)⁷

„A sóterápiás megoldást választók véleményem szerint helyettesítő szolgáltatásnak tekintik a rendelkezésükre álló terápiákat.” (Somadrin Centrum)⁸

10. Internetes kereséssel megállapíthatóan⁹ országszerte több száz vállalkozás nyújt sóterápiás szolgáltatást, a wellness hotelektől kezdve az óvodákon, iskolákon át az egészségügyi intézményekben megtalálható szolgáltatókig és a természetes barlangokig.

11. A vizsgálatban feltárt piaci információk alapján a kínálati oldalon – azaz a megkérdezett száraz- és nedves sóterápiás szolgáltatóknál – alapvetően a száraz- és nedves sóterápiás szolgáltatások különíthetők el¹⁰. A nedves sóterápia során a só sós víz párologtatásával jut a levegőbe, a száraz terápia során pedig természetes reakció során, vagy porlasztógépek segítségével. Arra vonatkozóan, hogy a sóterápia típusai között terápiás szempontból, orvosilag hatékonyságát tekintve van-e különbség, nem állnak rendelkezésre információk. A sóterápiás szolgáltatások között módszerét tekintve különbséget jelent az is, hogy a terápia valamely berendezés (porlasztógép stb.) alkalmazásával történik-e. Továbbá, a szolgáltatók valamely franchise hálózat részeként (a franchise adó által alkalmazott módszerek, illetve berendezés használatával), vagy önállóan is elláthatják tevékenységüket.

12. Az Indiso által is nyújtott száraz sóterápiás szolgáltatás leginkább abban különbözik a nedves sóterápiás szolgáltatástól, hogy főbb működési elvei, és a hatékonysága némileg eltérő¹¹.

III.1. A száraz sóterápia

13. A száraz sóterápiák lényege, hogy fulladós vagy asztmás, légúti allergiás, légsóhurutos betegek, vagy stressztől kimerültek kezelését végzik modellezett, száraz levegőjű, sóbánya mikroklimával.¹² Ahogy az alábbiakban bemutatásra kerül, a piaci szereplők szolgáltatásai között ezen belül csupán speciális különbségek vannak, így például a sórészecskék nagyságában, vagy azok szárazságának mértékében, vagy a sószoba kialakításában, berendezésében, a szolgáltatás eredményességében – összefüggésben egyebek mellett azzal, hogy használnak-e valamilyen berendezést a sóterápia szolgáltatás nyújtásához.

⁵ Vj/91-5/2014, 30. válasz.

⁶ Vj/91-19/2014

⁷ Vj/91-15/2014

⁸ Vj/91-33/2014.

⁹ „Sóterápia Budapest” kifejezésre 356 Google találat, „sóterápia” kifejezésre 87.200 találat.

¹⁰ Vj/91-33/2014.

¹¹ Vj/91-19/2014., 13. pont. Vj/91-18/2014, 13. pont, Vj/91-15/2014., 13. pont.

¹² Vj/91-15/2014.

14. Nyilatkozata szerint az Indiso által nyújtott terápia is a száraz sóterápia csoportba tartozik, melyen belül véleménye szerint szintén több megoldás különíthető el, mégpedig a befűjt sóterápia, a sóteglás terápia, a sólámpás terápia, a sópipa terápia és a sóhomokozó. Az Indiso Terápiát a befűjt sóterápiák családjába sorolja, amelyen belül véleménye szerint több versenytárs szolgáltatás is található, mint például az Arecmed és a Himalája sóterápia. Saját szolgáltatását szerinte a sószemcsék mérete és az elért klíma koncentrációja különbözteti meg a piac többi szereplőjétől. Véleménye szerint a szolgáltatás ára nagyjából az összes befűjt sóterápia esetén megegyezik, az árat támogatási formák nem befolyásolják.¹³ Ezt a szolgáltatást az egyéb belégző módszerektől a só száraz mivolta különbözteti csak meg, hiszen a természetes sóbarlangokban például nem biztosított a só szárazsága, illetve annak koncentrációja is más. A készülékekkel üzemeltetett helyiségekben elvileg szabad szemmel megállapíthatóan nagyobb a só koncentrátuma, mint azokon a helyeken, ahol ezeket nem használják.
15. Az Indiso előadta továbbá, hogy az általa forgalmazott készülék alkalmazása nélkül nyújtott száraz sóterápia szolgáltatást tudomása szerint jelenleg 165 vállalkozás kínálja a piacon. A különböző készülékek hasonló alapelveken működnek¹⁴, a különbség köztük a bevizsgált, laboratóriumi eredmények számában keresendő.
16. Az Indiso által becsatolt, internetes keresésen alapuló felmérésnek erre a szegmensre vonatkozó adatai a következőkben foglalhatók össze.¹⁵ Hálózatként működik az AREC száraz sóterápia hálózat (gép segítségével nyújtja a szolgáltatást) 3 budapesti egységgel, és 16 vidékivel. A szintén gépet használó Halomed 4 budapesti egységgel rendelkezik, a Dr. Vincent (gép nélküli sóterápia) hálózatba 8 vidéki egység tartozik. Budapesten és környékén berendezés segítségével kifejezetten száraz, sóbefűvós sóterápiát hozzáfutólegesen 6 olyan vállalkozás nyújt, amely nem tartozik hálózatba, vidéken pedig szintén megközelítőleg 10 ilyen található.
17. Az egyéb, nem hálózatba tartozó, azonban gép segítsége nélküli száraz sóterápiás szolgáltatást nyújtó vállalkozások száma Budapesten és környékén hozzáfutólegesen 30, vidéken 23. A fentiekén túl a piacon jelen vannak a kivitelezést végző vállalkozások is, így a Salzberger Kft., aki referenciaként Budapesten 7, vidéken 14 egységgel rendelkezik. Az egyéb kivitelezők a sókabin, sószoba építésével, kialakításával foglalkoznak. Ide 9 budapesti és Budapest környéki, és 10 vidéken található egység tartozik.
18. A bemutatott jellegzetességek alapján a száraz sóterápiás szolgáltatások piaca sokszereplős Magyarországon, azon megtalálhatók a hálózatban működő szolgáltatók, és kisebb elkülönült egységek egyaránt, a korábbiakban már kifejtettek szerint egyes szolgáltatók valamilyen berendezés segítségével juttatják a levegőbe a sót, mások pedig ehelyett sóteglákat, sóhomokozót, sóbarlangot „használnak”.
19. Az Arec Kft.¹⁶ szolgáltatását egy inhalációs klímateremben gép segítségével végzi, csoportos kezelésben, és járóbeteg ellátásban vagy fizikai közérzet javító szolgáltatásként. Nagy diszperzitású só lebeg a levegőben, természeténél fogva száraz, a szemcsenagyság 0,5 mikron és 5 mikron közötti.

¹³ Vj/91-5/2014, 12. oldal.

¹⁴ Vj/91-5/2014, 8. oldal.

¹⁵ Vj/91-5/2014, M/18 sz. melléklet.

¹⁶ Vj/91-15/2014

20. A Halomed Hungary Kft. szabályozott, száraz NaCl sóaeroszolos technológia alkalmazásával végzi tevékenységét, melynek lényege, hogy egy, a lakószobákéval megegyező temperáltságú, de a 60%-os relatív páratartalmat soha el nem érő (száraz légtérű), kvázi hermetikusan zárt, enyhe légárammal biztosított (óránként hatszoros légcseré), ülő-, és fekvőalkalmatosságokkal ellátott helyiségbe, a sógenerátorok által megdarált, gyógyszerkönyvi minőségű, száraz NaCl sóaeroszolt bocsát be ún. sófáklya alakjában (ez egy cca. 1-3 méteres fekvő felkiáltójel felső részére hasonlít), 0,2 – 5 µm nagyságú részecskékkel és 1-20 mg/m³-es közepes sókoncentrációban. Egy speciális, az átlagos sóaeroszol-koncentrációt mérni tudó telepített füstölésmérővel (ún. sókoncentráció-érzékelővel) vezéreltik a sógenerátor működését, úgy, hogy annak ki-bekapcsolásával, a sószobai szeánsz alatt a száraz NaCl (só)aeroszol koncentráció a sószoba levegőjében – a belélegzett sóaeroszol-mennyiségtől és a légcserétől függetlenül – állandó értéken maradjon.¹⁷
21. A Salantrum Kft., az AREC készülékkel végzett terápia alkalmazója, az inhalációs teremben a berendezés segítségével ionizált, porlasztott sót juttat a légtérbe.” A porlasztott sót belélegezve az apró szemcsék eljutnak az arcüregbe, homloküregbe, légcsőbe, tüdőbe. A kúra során a sószemcsék rátapadnak a káros mikrobiológiai sejtekre, amelyeket először dehidraltálnak, majd a fehérjeszerkezetük megrongálásával elpusztítják azokat. Ezt követően az elhalt mikrobiológiai sejtek orrváladék formájában, vagy köhögés segítségével kiürülnek a szervezetből.”¹⁸
22. Összefoglalva tehát, bár teljes szárazságú és rendkívül magas diszperzitású sót csak készülékkel – a már említett ún. isaaq orvostechikai berendezéssel vagy más néven száraz sóterápiás készülékkel – lehet előállítani, melyet az Arec, Halomed és az Indiso is forgalmaznak, azonban a száraz sóterápia elérhető a készüléket nem használó szolgáltatóktól, illetve az egyéb piaci szereplőknél – sóbarlangokban, természetes barlangokban, sóhomokozókban, sótéglás helyeken – egyaránt.
23. A gépeket nem használó szolgáltatókkal kapcsolatban a megkérdezett piaci szereplők a szolgáltatás közérzetjavító, wellness hatását is említették.¹⁹ Az ilyen szolgáltatásokra vonatkozóan az egyik piaci szereplő a következő szegmentációról nyilatkozott: 1. „sós szoba” sófelületekkel a falakon/mennyezeten/padlón, ugyanakkor technológia nélkül, tehát a levegőben nincs semmilyen NaCl sóaeroszol, 2. sós szoba sófelületekkel, vagy a nélkül, a falakon/mennyezeten/padlón, ugyanakkor a levegőben nedves, NaCl-, vagy holt-tengeri-, vagy himalájai sóaeroszollal.²⁰
24. Ide tartoznak az ún. sótéglákat alkalmazó sóterápiás szolgáltatók is. A módszer lényegét a franchise kézikönyv úgy foglalja össze, hogy „a só-téglákból épített helyiségekben a légtérben nem áll rendelkezésre az a mennyiségű és minőségű hatóanyag, amelynek terápiás gyógyhatása lehet. Egy negatívan ionizált levegő közeg keletkezik, amelynek pozitív

¹⁷ Vj/91-18/2014

¹⁸ Vj/91-19/2014

¹⁹ „A sószoba a levegőben lévő száraz sóaeroszol jelenléte miatt minősül só-szobának, az összes többi csak sós szobának lehetne nevezni.” (Vj/91-18/2015), „A sótéglákból épített klímatermek csupán wellness hatás kiváltására alkalmasak. Azokban az eljárásokban, ahol sóelemeken (rétegeken) keresztül áramoltatnak levegőt a szobában, nincs elfogadható mennyiségű hatóanyag, mert ahhoz a betéteket cserélni kellene.” (Vj/91-15/2014)

²⁰ Vj/91-18/2014.

*fiziológiai hatása van, de a fizioterápiás szempontból nincs meg a szükséges magasan koncentrált hatóanyag mennyiség.”*²¹

25. Az ún. otthon használható készülékek²² szintén részét képezik a piacnak, így kompresszoros inhalátort, sógenerátort, mini szanatóriumot kereskedelmi forgalomban is meg lehet vásárolni egyéni használatra.²³ Ezek némelyike internetes kereséssel megállapítható módon már párezer forintos áron elérhető.

III.2. A nedves sóterápia

26. A nedves sóterápiáról abban az esetben lehet beszélni, amikor nedves közegben só párologtatnak. A folyamat során a vízhez kötött só nagy része belégzéskor megtapad a felső légutak nyálkahártyáján, ezért csak kisebb része jut el a tüdőbe. Különböző sóbarlangok, wellness panziók kínálnak ilyen szolgáltatást, többször a száraz sóterápia mellett is, országszerte.

27. Az Indiso szerint ezért a szolgáltatás kevésbé hatásos. A legnagyobb, a nedves sóterápiás szolgáltatáshoz sóoldatot értékesítő vállalkozás (Somadrin Centrum) ugyanakkor kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy nem rendelkezik kellő mélységű ismeretekkel a két sóterápiás szolgáltatás hatékonyságáról, ennek hiányában összehasonlítani sem tudja hatékonyságukat. Álláspontja szerint az orvosi szakvélemények is eltérőek lehetnek, továbbá úgy gondolja, hogy „felelőtlenség volna megalapozatlan véleményt alkotni egy pulmonológiai összehasonlító vizsgálati felmérés hiányában”.²⁴

28. Az Indiso franchise kézikönyve a nedves terápiákat, meleg gőzölős módszereket a következőképp definiálja²⁵ : „nagyon magas 95-98%-os páratartalom, amelynek köszönhetően, ahogy vesszük a levegőt, úgy tapad meg végig a nyálkahártyán a hatóanyag és ezáltal csak a felső légutakig jut el.” Az előbbieken kifejtett jellegzetességek alapján míg a száraz sóterápia géppel és gép nélkül egyaránt nyújtható, a nedves terápiához egy speciális oldat párologtatása szükséges.²⁶

29. A nedves terápiát nyújtó vállalkozások számára sóoldatot gyártó és értékesítő Somadrin Centrum a következőképp írja le szolgáltatását.²⁷ „A SOMADRIN Légtisztító Klímaoldat egy telített sóoldat, amely csak természetes anyagokat tartalmaz, amiből egy kristályos szerkezetű oldat jön létre, amely megközelíti, de bizonyos értelemben felül is múlja a természetes barlangok hatását és mindenféle helyhez kötöttség nélkül képes megvalósítani, úgymond „helybe viszi” a sóbarlangok klímáját. A Magyar Szabadalmi Hivatal határozata szerinti oldat zárt légterek levegőjének tisztítására, frissítésére alkalmas.”

²¹ Vj/91-17/2014., csatolt CD, 69. oldal

²² Az interneten áruk 5.000 Ft és 20.000 Ft között szóródik.

²³ Vj/91-5/2014, M/18 sz. melléklet, utolsó oldal.

²⁴ Vj/91-33/2014., 11. válasz.

²⁵ Vj/91-17/2014., csatolt CD, 69. oldal.

²⁶ „A nyolcvanas évek végén született egy magyar találmány, melyet szabadalom véd. A SOMADRIN CENTRUM e magyar szabadalom szerinti termék előállítására, valamint a hozzákapcsolódó know-how hasznosítására és továbbfejlesztésére jött létre. A vállalkozás célja, hogy a természetes megoldások iránt érdeklődő légúti betegségekben szenvedőknek megoldást kínáljon, és a még kételkedőket meggyőzze a termék és a szolgáltatás jótékony hatásáról. A szabadalom szerinti termék - Somadrin oldat - egy telített sóoldat, mely legfőbb tulajdonsága, hogy orvosilag igazoltan jótékonyan hat a légúti megbetegedésekben szenvedőknél. A know-how az inhalációs helyiség, a sószoba kialakítását foglalja magában. Ennek keretében kerül meghatározásra a sótéglák és a sóoldat elhelyezésének módja és mennyisége.” (www.somadrin.hu)

²⁷ Vj/91-33/2014.

30. „A SOMADRIN Légtisztító Klímaoldat hasznosítása úgynevezett inhalációs szobákban történik. Ezen helyiségekben, elsősorban a párologó felület növelésére, sótéglák is elhelyezésre kerülnek. A téglák között műanyag, nagy párologási felületű edényekből, motorizáció nélkül, természetes úton párolog az oldat. Ezen kívül a téglák is az oldattal kerülnek bepermetezésre. Így az oldat mind az edényekből, mind a téglafalból párolog. A zárt légtér biztosítását követően, a helyi adottságoktól függően, 1 – 2 nap elteltével a légtér klímája jól érzékelhetően megváltozik: a helyiségben a tengerparti klímára emlékeztető, friss, enyhén sós légtér alakul ki, ami az ott tartózkodók számára igen kellemes komfortérzetet biztosít. A légtér lebegő szilárd szennyezőanyag tartalma drasztikusan csökken, amit jól jelez az, hogy a helyiséget hosszabb ideig takarítatlanul hagyva sincs – vagy alig van – a bútorokon porlerakódás. A SOMADRIN Inhalációs Klímahelyiség relatív páratartalma 70-80 %-os, a levegő hőmérséklete 20-22 °C. A relatív páratartalom finom eloszlású aeroszol formájában van jelen. A levegőben lebegő szemcsékre vízpára csapódik, ennek következtében ülepedési sebességük és nagyságuk megnő és már a légutak felső szakaszán fennakadnak. Az aeroszolos cseppekben elemi szinten megtalálhatóak az egészségre nem káros ásványi anyagok, a beszívott levegővel a légzőszervek felületére tapadva fejtik ki kedvező hatásukat.”

31. A Somadrin Centrum többségében, 90%-ban, gyermekintézményekben alakít ki inhalációs helyiségeket, ezért a megcélzott ügyfélkör egyértelműen a gyermekek és a fiatal korosztály.²⁸

III.3. Belépési korlátok, helyettesíthetőség, piaci részesedések

32. A sóterápiás berendezések megvásárlása, bérlete belépési korlátot jelent a szolgáltatást gép segítségével végző piaci szereplők számára. Az Arec sóterápiás készülékek ára 1,8 illetve 4,2 millió forint. A bérleti díj 80-120.000 Ft/hó+ÁFA, a terápiás hely kialakítható saját, illetve bérelt ingatlanban is, az egyéb üzemeltetési költség minimális.²⁹ A versenytárs Halomed Kft-nél a sógenerátor árai nettó 2.600 eurótól nettó 6.500 euróig terjednek, amelyhez a 120-140 eurós Magyarországra szállítási költség és a 27%-os ÁFA megfizetése tartozik. A vásárlónak lehetősége van saját erőből telepíteni a berendezéseket; ekkor az ár hozzávetőlegesen nettó 1.000 euróval kevesebb.³⁰

33. A nedves sóterápiás szolgáltatók esetén a helyiség kialakítása jelenti a legfőbb belépési korlátot. A nedves sóterápiás szolgáltatók számára sóoldatot gyártó és értékesítő Somadrin Centrum szerint³¹ a helyiség kialakítására legalkalmasabb a pince és az alagsori épületrész, de természetesen máshol is kialakítható, ahol biztosítható a 18°C-os hőmérséklet, szellőztethető és a padozat terhelhetősége legalább 150-300 kg/m² a határoló falaktól egy méteres sávban. Lényeges, hogy az épületrész száraz legyen. Az eleve nedves, penészes, hőhíd miatt páralecsapódásra érzékeny felületeket tartalmazó helyiségben a Somadrin oldat alkalmazásának feltételeit csak az ilyen nedves, penészedést mutató helyiségek konkrét vizsgálata alapján lehet indikálni vagy kontraindikálni.

34. A SOMADRIN Légtisztító Klímaoldat hasznosításához kapcsolódó eljárás szerinti inhalációs helyiség árát a berendezni kívánt helyiség alapterülete és adottságai befolyásolják, az összeg 20 és 40 ezer Ft/m² közé tehető, mely magában foglalja a Somadrin Inhalációs

²⁸ Vj/91-33/2014.

²⁹ Vj/91-15/2014

³⁰ Vj/91-18/2014

³¹ Vj/91-33/2014.

Klímaoldal induló mennyiségét, a szükséges sőtégla és klinkertégla darabszámát, valamint a telepítést.

35. A fentiekén túl a hálózatba tartozó piaci szereplők szempontjából belépési korlátként értékelhetők a franchise kézikönyv feltételei is, így a cégalapításra vonatkozó feltételek, az alkalmazottak képzésének kötelezettsége, a marketingstratégia betartása, a design elemek használati követelményei.³²

36. A piaci szereplők arról nyilatkoztak, hogy még a szolgáltatók sem különítik el a terápiákat a szakmai ismereteik hiánya miatt, és azokat gazdasági megfontolások alapján különböztetik csak meg.³³

37. Az eljárásban feltárt piaci információk alapján egyértelmű, hogy a fogyasztói tudatban a száraz és nedves sóterápia, illetve az egyéb sóterápiás szolgáltatások közötti különbségek nem jelennek meg. A nyilatkozatok szerint a fogyasztók általában egyáltalán nem tudnak különbséget tenni az egyes technológiák között.³⁴ Az egyik megkérdezett piaci szereplő szerint például: „[a] fogyasztóknak általánosan nullához közelítően kevés tudásuk van a sóterápiáról; innentől kezdve, valószínűleg, csak a lakóhelytől, a munkahelytől való távolság és a bekerülés, az esetleges óvodai igénybe vevési lehetőség határozza meg ma, az ilyen szolgáltatások igénybevételét, annak „technológiájától” függetlenül. Kivételt képeznek azok az emberek, akiknek családjában súlyos légúti beteg van. Ők utánanéznének a betegségeknek, konzultálnak „hosszabb értővel” és felkutatják a hatékonyabb, tudományosan megalapozott technológiákat, megvásárolják a családi használatra alkalmas, drágább készülékeket is; sok pénzt fordítanak rá gyógyulásuk érdekeit szem előtt tartva.”³⁵

38. A sóterápiás szolgáltatások ára a feltárt piaci információk alapján nincsen szoros összefüggésben az alkalmazott technológia fajtájával, inkább szóródik szolgáltatónként. „A technológia nélküli sószobai szolgáltatások árai általában 900 Ft/1 órától 3.500 Ft/20 percig terjednek. A szabályozott, száraz NaCl sóaeroszolos technológiai szolgáltatások árai Magyarországon 1.500-3.000 Ft/40perc-1 óra. Bérlettel ez 10-13%-kkal lehet olcsóbb.”³⁶ A Salantrum Kft. saját száraz sóterápiás szolgáltatását a következőképp árazza: 1 alkalom 1800 Ft, a 10 alkalmas bérlet 15000Ft, a 20 alkalmas bérlet 25000Ft, de kedvezmények is elérhetőek.³⁷ A szintén megkérdezett Sóbarlang Kft-nél a 10 alkalmas bérlet 10 000 Ft, az 5 alkalmas 6000 Ft, az egy alkalmas 1500 Ft.³⁸ Az Arec Kft-nél az egyszeri igénybevétel 1300-1500 Ft-ba kerül.³⁹ A nedves sóterápia igénybe vételének árai hasonlóak a száraz sóterápiánál alkalmazottakhoz.⁴⁰

39. Az Indiso versenytárs kutatás csak a száraz sóterápiát nyújtó versenytárs vállalkozások között⁴¹ 119-et sorolt fel és jelölte, hogy például az AREC gépet üzemeltetők között további vállalkozások vannak Budapesten, Miskolcon, Szegeden, Nyíregyházán, Debrecenben,

³² Vj/91-5/2014, M/1 sz. melléklet.

³³ Vj/91-18/2014., 7. oldal, Vj/91-16/2014., 2. oldal, Vj/91-33/2014., 10. válasz.

³⁴ Vj/91-15/2014

³⁵ Vj/91-18/2014

³⁶ Vj/91-18/2014

³⁷ Vj/91-19/2014

³⁸ Vj/91-20/2014

³⁹ Vj/91-15/2014

⁴⁰ <http://www.ujpestisobarlang.hu/belepok/>

⁴¹ A tanulmányban a nedves sóterápiát nyújtó helyek is szerepelnek a 119 száraz sóterápiás helyen kívül.

Veszprémben és Pécsen⁴². Ennél minden bizonnyal még jóval több vállalkozás van jelen a piacon, ugyanis óvodákban, egészségügyi intézményekben⁴³, szépségszalonokban, szállodákban több helyen is van sóterápiás helyiség kiépítve. Internetes kutatás alapján például csak Szegeden még további két hely található, ahol igénybe lehet venni sóterápiát.⁴⁴ 19 vállalkozás foglalkozik jelenleg sószobák kialakításával; ez is mutatja, hogy folyamatosan nő a terápiás helyek száma. Egyre több szolgáltató nyújtja kiegészítő tevékenységként a sószobai szolgáltatást és akár magánházakban is kiépíthető családi használatra.

40. Az Indiso versenytárs kutatást⁴⁵, a további piaci szereplők nyilatkozatait, internetes kereséseket figyelembe véve országosan kb. 500-ra tehető a sóterápiás szolgáltatást nyújtó vállalkozások száma.

41. Az Indiso által beküldött versenytárs lista⁴⁶ főképpen száraz sóterápiát alkalmazó 118 vállalkozást sorolja fel, amelyek között találhatók hálózatok, mint amilyen az AREC vagy a Halomed (az előbbihez 19, az utóbbihoz 4 vállalkozás kapcsolható), vagy a Salzberger Kft. nem franchise rendszerű hálózatához tartozó 24 vállalkozás, mintegy 25 saját technológiát alkalmazó kisvállalkozás, ezen túlmenően mintegy 20 kisebb-nagyobb szálláshely által üzemeltetett sóterápiás részleg. Ezen túlmenően, a listában fellelhető a nedves sóterápiás szolgáltatók közül a Somadrin 22 szolgáltatóval, a Dr. Vincent 8 szolgáltatáshellyel és 21 sókabin az ország különböző pontjain.

42. A fenti vállalkozások sóterápiás kezeléséből származó árbevételeiről – az eljárás alá vont kivételével – a GVH nem rendelkezik információkkal. A felsorolt cégek többsége nem kötelezett mérlegbeszámolójának az IM erre a célra szolgáló weboldalára történő feltöltésre. Amelyek pedig igen, azok beszámolóiból nem lehet megállapítani, hogy az éves nettó árbevételének mekkora része köthető sóterápiás szolgáltatás nyújtásához.

43. A sóterápiás szolgáltatás jellegéből eredően más (pl. volumen vagy kapacitás) adatokkal összehasonlítható módon sem végezhető el a piaci szereplők piaci részesedésének megbízható becslése, bár hozz kell tenni, hogy ilyen jellegű adatok sem állnak a GVH rendelkezésére.

IV.

A vizsgált magatartás

V.1. Az Indiso franchise hálózata

44. Az Indiso üzleti tevékenységként foglalkozik a fentiekben leírt mesterséges speleo sóterápiás szolgáltatás nyújtásával, melyet franchise rendszerben valósít meg. A franchise hálózat összetétele 2007-től folyamatos változásokon ment keresztül.

45. A hálózatba 2007-ben a Budapesten (a XII., XVIII. és XIX. kerületben) összesen 3 egységgel jelen levő Gyöngyház Kft. tartozott. 2008-ban 3 egység csatlakozott még – Miskolcon, Pécsen és Budapesten –, 2009-ben pedig 11 egységgel bővült a hálózat. 17

⁴² VJ/91-5/2014. sz. irat M18. sz. melléklete

⁴³ <http://www.bmheviz.hu/sokabin.html>

⁴⁴ Az egyik a Szent Mihály Plébánia (<http://www.plebania.szentmihaly.net/soszoba/>), a másik egy Családi Napközi (<http://szabadidom.hu/parajd-kincse-soszoba-szegeden>).

⁴⁵ Vj/91-30/2014., 2. oldal.

⁴⁶ Vj/91-5/2014. M/18.

egység működött tehát eddig az időpontig, majd 2010-ben 18, 2011-ben 24, 2012-ben és 2013-ban 22, végül 2014-ben 17 egység.⁴⁷ A hálózatba valaha tartozott egységek közül 18 van Budapesten, 16 vidéken.

46. Jelenleg⁴⁸ (2015-ben) 13 tag tartozik a hálózatba, ebből 3 működik Budapesten és 4 az Indiso ún. *saját egységének* számít.⁴⁹ A szolgáltatás a következő vidéki városokban érhető el: Szeged, Kecskemét, Pécs, Miskolc, Debrecen, Székesfehérvár, Veszprém, Győr, Gyula, Törökbálint és Tatabánya.

47. A *saját egység* az Indiso nyilatkozata szerint azt jelenti, hogy az Indiso a hálózatba tartozó egységekkel azonos tevékenységet végez, de nem a franchise partner, hanem az Indiso üzemeltetésében.⁵⁰ Az eljárás alá vont által saját egységnek hívott egységek száma nyilatkozata szerint (szintén) folyamatosan változott, melyet a helyszínként szolgáló kórházak rossz állapota, és a személyzet hiánya befolyásolt.⁵¹

- Az Indiso üzemeltetett egy egységet 2008. és 2010. között a Sport Kórházban, egy másikat 2010. és 2014. között a Szent János Kórházban, egyet 2014 márciusától novemberig Veszprém-ben, egyet 2014 szeptembere óta Pécsen, és egyet 2014 decembere óta Budapesten, a III. kerületben.⁵²

- Az Indiso Arrabona Kft. 2014 októbere óta üzemelteti egységét Győrben. Az Indiso Arrabona Kft. az Indiso leányvállalata.

- Az Indiso saját egységként jelölte meg a Rochlitz Bt.-t, amely 2013. óta üzemeltet egy egységet Tatabányán. A Roschlitz Bt. az Indiso nyilatkozata alapján ugyanakkor tőle független vállalkozás.⁵³ 2013. október 1-jén kötött vele együttműködési megállapodást az Indiso kizárólag kísérleti jelleggel arra, hogy az Indiso Speleo berendezést használatba adja, és közösen üzemeltesse az egységet. Ha a kísérlet nem váltja be a hozzá fűzött reményeket, az együttműködést felbontják. Az Indiso a Rochlitz Bt. általi üzemeltetésből származó bevétel 50 %-ára jogosult, kvázi használati díjként. A két társaság árbevétele így elkülönül.

48. A franchise rendszer működését a franchise kézikönyv és a franchise szerződések szabályozzák.⁵⁴

49. Az eredeti franchise szerződések kizárólag 2014 szeptemberében változtak. A változás oka az volt, hogy felismerték, hogy az eredeti rendszer gazdaságtalanul működik. Az eredetiek tárgya szintén az Indiso-Speleo rendszer működése, az Indiso Isag berendezés használatának átengedése volt. A franchise átvevő minden esetben köteles az Indiso komplex marketing stratégiáját és arculatát átvenni, ezért az Indiso biztosította a marketing infrastruktúrát. A franchise díj összegszerűségében változott, számítási módja, alapja azonban nem.⁵⁵

50. 2014 áprilisa óta franchise partneri tárgyalásokat nem folytatnak, 2014-ben csak egy partnerrel kötöttek szerződést, akivel a tárgyalások már korábban elkezdődtek. A partnerek

⁴⁷ Vj/91-5/2014., M5 mellékletként csatolt táblázat.

⁴⁸ A vizsgálati jelentés készítésének időpontjában, lásd a Vj/91-34/2014. sz. iratot.

⁴⁹ Vj/91-5/2014., M/5 sz. melléklet.

⁵⁰ Vj/91-30/2014., 2. oldal.

⁵¹ Vj/91-5/2014., M5 mellékletként csatolt táblázat.

⁵² Vj/91-30/2014. 5. kérdésre adott válasz

⁵³ Vj/91-31/2014.

⁵⁴ Vj/91-5/2014., 4. és 5. oldal.

⁵⁵ Vj/91-5/2014., 4. oldal.

kiválasztásának elsődleges szempontja az általuk nyújtott szolgáltatás színvonala, az új egység elhelyezkedése, a szolgáltatást végző munkatárs szakmai végzettsége, felkészültsége, és hozzáállása, valamint a szolgáltatás hozzáférhetősége, az üzleti partner gazdasági múltja és szakmai tapasztalatai, egészségügyi piaci kapcsolatai szintén fontosak.

51. A csatlakozóknak 2014 áprilisa előtt belépési díjat, valamint 2 évre szóló jogdíjat kellett fizetniük, és meg kellett vásárolniuk az Indiso Isag berendezést is, a gyakorlat azonban változott, és készüléket az Indiso bérbe adja.⁵⁶
52. Rendszerből történő kizárás a franchise fennállása alatt egyszer sem történt.⁵⁷ Több partnerrel szűnt meg az együttműködés közös megegyezéssel vagy szerződésszegés miatti felmondással, az Indiso szerint egy kivétellel mindig jó viszonyban váltak el. Az Indiso ilyenkor vagy felvásárolta a vállalkozást, vagy megvette az Isag berendezést. A fenti felmondások egyik fő oka az volt, hogy a próbavásárlások alkalmával több esetben kiderült, hogy a franchise partnerek nem jelentették a forgalmukat az Indiso felé, a kisebb mértékű ún. royalty fizetés érdekében valótlán forgalmi adatokat közöltek.⁵⁸
53. Jelenleg a franchise feltételek betartását az Indiso úgy ellenőrzi, hogy havi tevékenységi jelentést kér partnerei munkájáról, azt megvitatják, illetve tanácsokat ad számukra.⁵⁹
54. Az Indiso a franchise tagokkal a Franchise szerződés⁶⁰ 33. pontja szerint két év időtartamra köt szerződést azzal, hogy amennyiben az átadó a készülékre vonatkozó visszavásárlási jogával nem él, a szerződés határozatlan idejűvé alakul.

V.2. A feltárt tényállás

A viszonteladói árak franchise átadó általi rögzítése

55. Az Indiso nyilatkozata szerint a franchise rendszerben alkalmazott árak a piac sajátosságai, a kereslet és a kínálat, valamint a fogyasztói igények figyelembe vételével kerültek kialakításra, és azokat az Indiso partnerei az általuk mindenkor ajánlott fogyasztói árak és árképzési szabályaik figyelembe vételével, de saját hatáskörben határozzák meg.⁶¹
56. A franchise kézikönyv árképzést rögzítő 6.1. pontja szerint az árpolitikától való eltérés csak az Indiso ügyvezető által dotált, írásos engedéllyel lehetséges. Az ún. preventív, illetve rehabilitációs árak a franchise kézikönyv 6.1. pontjában vannak feltüntetve Budapest és vidék, illetve gyerek, felnőtt és átlagár bontásban, és itt került rögzítésre a kedvezmény százalékos mértéke is.
57. A 2009. és 2012 márciusa közötti időszakban az ajánlott árak a következőképpen alakultak.

Budapest

Szakaszok	Működés időtartama	Kedvezmény mértéke
Bevezetés	1-3. hónap	10 %

⁵⁶ Vj/91-5/2014., 5. oldal.

⁵⁷ Vj/91-5/2014., 5. oldal.

⁵⁸ Vj/91-5/2014., 6. oldal.

⁵⁹ Vj/91-5/2014., 7. oldal.

⁶⁰ VJ/91-5/2014. sz. irat M6-10-ig terjedő mellékletei

⁶¹ Vj/91-17/2014., 2. oldal.

Működés	4-... hónapok	Rehabilitációs	Preventív
		gyerek 36.900	24.900
		felnőtt 46.900	29.900
		átlagár	34.400

Vidék

Szakaszok	Működés időtartama	Kedvezmény mértéke	
Bevezetés	1-6. hónap	Rehabilitációs	Preventív
		gyerek 25.900	15.900
		felnőtt 29.900	19.900
		átlagár	22.900
Működés	6-... hónapok	Rehabilitációs	Preventív
		gyerek 29.900	19.900
		felnőtt 34.900	24.900
		átlagár	27.400

1) 2012-14 között az alábbiak szerint változtak az ajánlott árak, illetve az árpolitika.

Budapesten és vidéken alkalmazott ajánlott árak

Szakaszok	Működés időtartama	Kedvezmény mértéke	
Bevezetés	1-3. hónap	10 %	
Működés	4-... hónapok	Rehabilitációs	Preventív
		gyerek 26.900	14.900
		felnőtt 36.900	19.900
		kísérőjegy 10.000	5000
		(gyermekhez)	

58. Központi és régiókra vonatkozó akciók is szervezésre kerültek, így például a Nők Lapja 50 %-os kuponakciója, a Babamama kártyával rendelkező vendégeknek adott 30 %-os kedvezmény, a Centrum Lab együttműködés is kedvezményes árakat eredményezett, illetve további kuponos akciók is voltak.⁶²

59. 2014-től (jelenleg is) a következő ajánlott árakat alkalmazták.

ÁRLISTA

Indiso Sóklinika, _____

Első alkalommal minden vendégünknek 15 perc ingyenes kipróbálási lehetőséget biztosítunk.

10 év alatti gyermekek a kezelést csak kísérővel vehetik igénybe.

⁶² Vj/91-17/2014., 4. oldal.

10 év alatti gyermekkel 1 fő kísérő ingyen vehet részt a kezelésen.

Árak

10 alkalmas bérlet 19.900 Ft

20 alkalmas bérlet 36.900 Ft

Sóklinika kezelőhelyiség bérlete egyéni kezelésre 4.900 Ft/alkalom (1 óra)

Nyugdíjas kedvezmény

10 alkalmas bérlet (hétköznapi 11-15h) 16.900 Ft

20 alkalmas bérlet (hétköznapi 11-15h) 24.900 Ft

Csoportos kedvezmények

Testvérkedvezmény 10 % (2db, minimum 10 alkalmas bérlet vásárlása esetén)

Családi kedvezmény 20 % (3-5 db, minimum 10 alkalmas bérlet vásárlása esetén)

Csoportos kedvezmény 30% (5 db feletti, minimum 10 alkalmas bérlet vásárlása esetén)

Egyéb kedvezmények

Törzsvásárlói kedvezmény 25 %

Versenytilalmi klauzula

60. Az Indiso a franchise szerződés 24. pontja alapján eltiltja a volt franchise partnerét attól, hogy a franchise szerződés tárgyát képező – azaz hasonló típusú, só belégzésével kapcsolatos egészségügyi vagy fizikai közérzetet javító – szolgáltatást folytasson a szerződés megszűnése után 5 évig Magyarországon vagy külföldön. A franchise szerződés 7. pontja alapján a tag a sóterápiás berendezést eladni nem jogosult, illetve nem is használhatja abban az esetben, ha a franchise átadó a visszavásárlási jogával nem élt.⁶³

Beszerezési források korlátozása

61. Az Indiso a franchise szerződés 26. pontja alapján megtiltja a franchise partnereinek, hogy máshonnan szerezzenek be Indiso hatóanyagot (finom szemcsés só) a sóterápiás berendezés üzemeltetéséhez.⁶⁴

Területi kizárólagosság

62. Egyes franchise szerződések 2.14. pontja szerint a franchise átadó regionális kizárólagosságot biztosít a franchise átvevőnek a bizonyos kerületek, így például a VII., VIII., IX. X. kerületek vonatkozásában.⁶⁵

⁶³ Vj/91-5/2014., M/8 melléklet.

⁶⁴ Vj/91-5/2014., M/8 melléklet.

⁶⁵ Vj/91-5/2014., M/14 melléklet

VI. Az alkalmazandó jog

63. A Tpv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre. A Tpv. 11. §-ának (2) bekezdése alapján ez a tilalom vonatkozik különösen:

- a) a vételi vagy az eladási árak, valamint egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására;
- b) az előállítás, a forgalmazás, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására;
- c) a beszerzési források felosztására, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozására, valamint az üzletfelek meghatározott körének valamely áru beszerzéséből;
- d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására;
- f) a piaca lépés akadályozására.

64. A Tpv. 13. §-a szerint nem esik a tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. Csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a tíz százalékot nem haladja meg, kivéve, ha az a) a vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy b) a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik.

65. A Tpv. 44. §-ának (1) bekezdése értelmében a versenyfelügyeleti eljárásra – a Tpv. eltérő rendelkezése hiányában – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni a Ket. 15. § (4) bekezdése, 18. §-a, 29. § (3)-(12) bekezdése, 30. § a) és b) pontja, 31. § (1) bekezdés j) pontja, 33/A. §-a és 33/B. §-a, 38. §-a, 43. § (6a) bekezdése, 46. § (2) bekezdése, 47. §-a, 51. § (1) és (5) bekezdése, 61. § (1) bekezdése, 70. §-a, 71. § (7) bekezdése, 74. § (2)-(5) bekezdése, 88. §-a, 91. §-a, 93. §-a, 94. §-a, 94/A. §-a, 109. § (2) bekezdése, 116. §-a, 127. § (1)-(5) és (7) bekezdése, 128. § (1) és (3) bekezdése, 130. §-a, valamint 134. § b) és c) pontja kivételével.

66. A Ket. 13. §-a (2) bekezdésének e) pontja alapján a Ket. rendelkezéseit a versenyfelügyeleti eljárásban csak akkor kell alkalmazni, ha a Tpv. vagy az Fttv. eltérő szabályokat nem állapít meg.

67. A Ket. 31. §-a (1) bekezdésének i) pontja értelmében a hatóság az eljárást megszünteti, ha hivatalból eljárásban a tényállás a határozat meghozatalához szükséges mértékben nem volt tisztázható, és további eljárási cselekménytől sem várható eredmény.

VII. Jogi értékelés

VII.1. Érintett piac

68. A Tpv. 14. § (1) bekezdése alapján az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és a földrajzi piac figyelembevételével kell meghatározni. A megállapodás tárgyát alkotó árun kívül figyelembe kell venni az azt a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel ésszerűen helyettesíthető árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. Földrajzi terület az, amelyen kívül a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
69. Egy magatartás versenyhatásai az érintett piacon vizsgálhatók. A piac meghatározásának alapvető célja mind a termékek, mind a földrajzi terület dimenziójában az, hogy azonosítsa a vállalkozás azon tényleges versenytársait, amelyek képesek korlátozni a megállapodásban érintett vállalkozások magatartását és megakadályozni azokat abban, hogy a tényleges verseny kényszerítő erejétől függetlenül viselkedjenek.
70. Jelen határozat IV. fejezetében leírtak alapján az érintett termékpiacról az alábbi releváns információk állnak rendelkezésre. Az Indiso jelen eljárásban vizsgált termékéhez kapcsolódó legszélesebb értelemben meghatározható érintett termékpiac a sóterápiás szolgáltatásokat foglalja magában.
71. A sóterápiás szolgáltatások ugyan száraz- és nedves sóterápiás szolgáltatásként (módszerrel) is végezhetők, de a köztük lévő különbségek nem jelentősek, illetve nem igazoltak, valamint a száraz- és a nedves sóterápiás szolgáltatás egyaránt többféle eszköz, technika stb. segítségével nyújtható. A sóterápiás szolgáltatás külön berendezés (porlasztógép) segítségével vagy anélkül is nyújtható, a vizsgálatban feltárt bizonyítékok alapján azonban ez a tény nem befolyásolja sem a szolgáltatás minőségét, vagy a megcélzott fogyasztói kört, sem pedig a szolgáltatók átállási lehetőségeit olyan mértékben, hogy a két szolgáltatástípust elkülönült piacokra tartozókként lehessen meghatározni.
72. Az a körülmény, hogy a szolgáltató valamely (franchise) hálózathoz tartozóként vagy független szolgáltatói minőségben végzi a tevékenységet, nem a szolgáltatás szempontjából a (keresleti- és kínálati) helyettesíthetőség megítélésére kiható szempont. A hálózat szerepe adott módszer, technika, gép alkalmazásában jelenthet hasonlóságot adott (a hálózathoz tartozó) szereplők viszonylatában, de a szolgáltatás lényegi jellemzői nem különböznek a független szolgáltatókétól.
73. A (franchise) hálózat megjelenése az érintett piacon ugyanakkor egy vertikális viszonylatot hoz létre a piaci szereplők ezen körére vonatkozóan. Ha ugyanis valamely sóterápiás szolgáltatást egy franchise rendszer keretében végzik, akkor a piac ezen része egy upstream és egy downstream szegmensre bomlik azáltal, hogy a franchise vevőknek a szolgáltatás nyújtásához először meg kell szerezniük (venniük, bérelniük, stb.) a franchise gazdájától az adott szolgáltatáshoz kapcsolódó franchise jogokat.
74. A szolgáltatások ára, illetve az igénybevétel javasolt mértéke nem jelent semmiféle indikációt az egyes típusok elkülönítéséhez, azok szolgáltatóként az igénybevevők igényei

szerint egyedileg alakulnak, így ezek a piaci jellegzetességek nem alkalmasak arra, hogy a helyettesíthetőségre érdemben hatást gyakoroljanak.

75. Az a körülmény, hogy a piac egyes szereplői saját szolgáltatásukat hatékonyabbnak, eredményesebbnek állítják be a többi szolgáltatásnál, önmagában szintén nem kérdőjelezi meg az egyes szolgáltatási módszerek helyettesíthetőségét, nem eredményezi azok külön piacra tartozását, különös tekintettel arra, hogy az esetleges hatékonysági előnyök igazolására objektív felmérések, kutatások, vizsgálatok nem állnak rendelkezésre.
76. Fontos körülmény, hogy az egyes sóterápia típusokat maguk a szolgáltatók sem kezelik elkülönítetten, az Indiso saját felmérése, illetve a GVH által megkérdezett piaci szereplők valamennyi sóterápiás szolgáltató irányából versenynyomást azonosítottak.
77. Az eljáró versenytanács a fentiek alapján megállapíthatónak tartja, hogy a különféle sóterápiák azonos termékpiachoz tartoznak és nem alkotnak elkülönült termékpiacokat. Nem zárható ki azonban, hogy az érintett termékpiac ennél szélesebb, mert magában foglalhatja mindazokat az egyéb gyógymódokat és kezeléseket, amelyekkel a 8. pontban leírt egészségjavító és gyógyulási eredmények ugyancsak kiválthatók. Az eljáró versenytanács azonban szükségtelennek tartja azt, hogy az érintett piac ilyen irányú szélesítésének kérdésben állást foglaljon jelen eljárás keretében, tekintettel arra, hogy az Indiso vizsgálat megállapodásainak csekély jelentősége a sóterápiák szűkebb termékpiacán is megállapítható, (lásd később).
78. A releváns földrajzi piac országos, tekintettel arra, hogy – bár bizonyos sóterápiák lehetnek helyhez kötöttek keresleti szempontból – kínálati helyettesíthetőség szempontjából sóterápiás hely létesítésének nincsenek földrajzi korlátai, illetve a létesítés műszaki-kivitelezési feltételei (pl. sóterápiás helyek kivitelezésével, illetve berendezések bérbeadásával stb. foglalkozó vállalkozások működése országos), földrajzilag bárhol adódtak, illetve a fenntartás, működtetés feltételei (pl. szemcsés só beszerzési lehetőségei) sem korlátozódnak a helyi piacra.

VII.2. A vizsgált magatartás vertikális megállapodásként való minősítése

79. Jelen versenyfelügyleti eljárás az eljárás alá vont magatartását 2009-től kezdődően vizsgálja, így a magatartás jogi minősítése szempontjából releváns jogszabályok a vertikális megállapodások egyes csoportjainak versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 55/2002. (III.26.) Kormányrendelet (a továbbiakban: 55/2002. rendelet) és az ugyanezen tárgyban alkotott 205/2011. (X.7.) számú Kormányrendelet (a továbbiakban: 205/2011. rendelet). Az 55/2002. számú Kormányrendelet 2011. október 22-ig volt hatályban, ezért az Indiso ezen időpont előtt tanúsított magatartását e Kormányrendelet alapján, míg a 2011. október 22-ét követően tanúsított magatartását a 205/2011. Kormányrendelet alapján szükséges megítélni. Az 55/2002. rendelet 1. §-a szerint vertikális megállapodás az a megállapodás, amelyben a résztvevő vállalkozások mindegyike a termelési vagy forgalmazási lánc egymástól eltérő szintjén működik, és amely azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek mellett egyes áruknak vagy szolgáltatásoknak a felek általi vásárlása, értékesítése vagy viszonteladása történik. A 205/2011. rendelet 1. §-ának 12. pontja szerint a *vertikális megállapodás* olyan megállapodás vagy összehangolt magatartás, amely a termelési vagy értékesítési lánc különböző szintjén működő vállalkozások között jön létre, és egyes termékek vagy szolgáltatások a megállapodásban részt vevő vállalkozások által történő beszerzésének, értékesítésének vagy viszonteladásának feltételeire vonatkozik.

80. Az 55/2002. rendelet szerint know how a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény 86. §-ának (4) bekezdésében szabályozott vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismeret és tapasztalat. A 205/2011. rendelet 1. §-ának 3. pontja szerint *know-how a szállító tapasztalataiból eredő és kipróbált, iparjogvédelmi oltalom alatt nem álló olyan gyakorlati ismeret vagy azok olyan együttese,*

a) amely széles körben nem ismert, illetve könnyen nem hozzáférhető,

b) amely a vevő számára a szerződés szerinti termék vagy szolgáltatás felhasználásához, eladásához vagy viszonteladásához jelentős és hasznos, továbbá

c) amelyről az a) és b) pontban foglalt ismérvek megállapítását lehetővé tevő kellően átfogó ismertetés rendelkezésre áll

81. Jelen eljárás tárgya az Indisonak franchise partner szolgáltatókkal kötött szerződéseinek vizsgálata. A franchise jogviszony keretében a franchise-ba adó „a piacon bejáratott, értékkel bíró vagyoni jogainak használatát (például védjegy, iparjogvédelmi jogok) illetve jól működő értékesítési, szolgáltatási koncepcióját (‘know-how’) díj ellenében átengedi egy tőle független vállalkozás számára. Az Európai Bizottság - analógiaként jelen eljárásban is alkalmazható - vertikális korlátozásokról szóló iránymutatásának⁶⁶ (24)-(26) pontjai szerint_a vertikális megállapodás fogalmának fő eleme, hogy a szerződő felek akarategyezségét egyértelműen kifejezi, ezáltal nem vonatkozik az érintett vállalkozások egyoldalú magatartásaira. A szándék kifejezésének formája mindaddig lényegtelen, amíg az a felek szándékát hitelesen tükrözi. Amennyiben nincs az akaratok egyezését kifejező egyértelmű megállapodás, a versenyhatóságnak bizonyítania kell, hogy egyik fél egyoldalú politikája a másik fél beleegyezését élvezi.

82. Az eljáró versenytanács szerint az Indiso franchise rendszerével kapcsolatban fennáll az akarategység az Indiso és a nem saját egység szolgáltatók között megkötött szerződések révén. Ez elegendő ahhoz, hogy az Indiso franchise rendszere vertikális megállapodásként versenyjogilag értékelhető legyen.

83.

84. Figyelemmel fentiekre, a jelen eljárásban vizsgált franchise rendszer vertikális megállapodásnak minősül.

VII.3. A megállapodások csekély jellege

85. A Tptv. 13. §-ának (1) bekezdése szerint nem esik a tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. A (2) bekezdés szerint csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a tíz százalékot nem haladja meg, kivéve, ha az

a) a vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy

b) a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik.

⁶⁶ Az Európai Bizottság vertikális korlátozásokról szóló iránymutatása (HL 2010/C 130/01)

86. A csekély jelentőség megállapíthatóságának két fontos eleme van: 1. a megállapodással érintett vállalkozás vagy vállalkozások piaci részesedési küszöbszámai, és 2. milyen kivételek lehetségesek a piaci részesedéseken alapuló megállapíthatóság alól.
87. A küszöbszámok alóli kivételek tekintetében a magyar jog a piaci részesedési küszöb alóli kivételek között csak horizontális viszonylatú, azaz versenytársak közötti megállapodásokra zárja ki a küszöbszámok alapján történő csekély jelenthetőség megállapíthatóságát. Ezért jelen ügyben nem megkerülhető kérdés az eljárás alá vont vállalkozás, illetve a vizsgált megállapodásban részes franchise vevők piaci részesedésének meghatározása.

VII.4. Az érintett piac mérete

88. Bármilyen piaci részesedés kiszámításának vagy becslésének elengedhetetlen feltétele a piac méretének a meghatározása. Jelen ügyben az érintett termékpiachoz tartozó vállalkozások sóterápiás szolgáltatásból származó éves nettó árbevételei – az eljárás alá vont vállalkozáson és a nem saját franchise partnerein túlmenően – nem kerültek feltárásra. Ennek hiányában a piac mérete, és ebből következően az eljárás alá vont és franchise hálózatának piaci részesedése nem állapítható meg.
89. Az Indosotól származó versenytárs lista 118 olyan helyet sorol fel – névvel és címmel -, ahol valamilyen sóterápiát alkalmaznak. Az itt felsorolt cégek jelentős része nem lelhető fel a cégjegyzékekben, a cégjegyzékekben szereplő cégek egy része nem kötelezett nyilvános mérlegbeszámoló közzétételére. Továbbá, a listában található olyan vendéglátóipari szolgáltatók, amelyek feltehetően kiegészítő tevékenységként foglalkoznak sóterápiás szolgáltatással, ezért a mérlegbeszámolójuk alapján nem állapítható meg, hogy az éves nettó árbevételük mekkora hányada származik ilyen tevékenységből. Figyelembe véve továbbá azt is, hogy a vizsgálók által végzett internetes kutatás országosan kb. 500 ilyen tevékenységgel foglalkozó vállalkozást talált, megállapítható, hogy jelen esetben az érintett piac mérete még csak megközelítőleg sem határozható meg, illetve további adatkérésektől sem várható ebben a tekintetben eredmény.
90. A fenti információ alapján, az összes releváns egyéb információ hiányában, lényegében pusztán a hasonló tevékenységet végző piaci szereplők számára vonatkozó becslés nem szolgáltat elegendő alapot a vizsgált megállapodások csekély jelentőségének megállapítására, még ha az valószínűnek is látszik.
91. Jelen esetben az sem zárható ki teljes mértékben, hogy az eljárás alá vont vállalkozás és a franchise-vevői együttesen 10 %-ot meghaladó piaci részesedéssel rendelkeznek, tekintettel arra, hogy a vizsgálat által feltalált és beazonosítható árbevételű cégek éves nettó árbevétele az Indiso-énál kisebbek, esetenként jelentősen kisebbek voltak. Ha azonban a piaci vállalkozások becsült száma 500, akkor még a legnagyobb 15-20 vállalkozás beazonosítása és árbevételének felderítése is előfeltételezi azt, hogy a GVH megbízható információval rendelkezik abban a tekintetben, hogy a nagyszámú kisebb piaci szereplő együttesen mekkora részét adhatja ki a piacnak. Tekintettel arra, hogy még az egyik legjelentősebbnek tekinthető Indiso sem rendelkezett ilyen becsléssel, alappal feltételezhető, hogy a többi (a megkérdezett tízegynéhány vállalkozáson felüli) versenytárs sem rendelkezik az érintett piac méretéről megbízható információval.
92. Jelen esetben nincs olyan külső adatforrás sem, amely helyettesíthetné a piaci szereplők közvetlen megkérdezését. Esetenként alkalmazható a KSH TEÁOR SZÁMOK '08 elnevezésű, a gazdasági tevékenységek egységes osztályozási rendszeréből kinyerhető

adatok. Jelen ügyben a 8690 sorszámú egyéb humán-egészségügyi ellátás szakágazat tartalmazhatja a sóterápiás szolgáltatást, ezen belül azonban már több olyan szakmakód is van, amely alá a sóterápia besorolásra kerülhetett (pl. a természetgyógyászati ellátások, 869005)⁶⁷. Tekintettel arra, hogy még az elérhető legalacsonyabb besorolás mellett is több olyan szolgáltatás is található, amely nem sóterápia, ezek elkülönítésére a KSH adatok önmagukban nem alkalmasak.

VIII.

Az eljárás megszüntetése

93. A fentebb idézett Ket. 31. § (1) bekezdése i) pontjának két lényeges tartalmi eleme van, amelyek együttes fennállása szükséges az eljárás megszüntetésének. Eszerint a hatóság akkor szünteti meg a hivatalból indított eljárását, ha 1. a tényállás a határozat meghozatalához szükséges mértékben nem volt tisztázható; és 2. ebben a tekintetben további eljárási cselekménytől sem várható eredmény.
94. A fenti 1. pont tekintetében jelen eljárásban a vizsgált megállapodások csekély jelentősége megállapításának elengedhetetlen feltétele az eljárás alá vont piaci részesedésének megállapítása. A piaci részesedés kiszámításához mindenek előtt szükség lett volna a piaci szereplők körének tisztázására legalább olyan mértékben, amelynek alapján nagy valószínűséggel megállapítható, hogy ezek közül nem maradtak ki olyan versenytárs vállalkozások, amelyek piaci részesedése a piac méretéhez képest nem elhanyagolható. A GVH vizsgálata szerint az érintett piacon kb. 500 sóterápiás tevékenységgel foglalkozó vállalkozás található. Az Indisotól származó versenytárs kutatás 118 olyan helyet azonosított, ahol sóterápiát alkalmaznak. Ezek között találhatók hálózatok, mint amilyen az AREC vagy a Halomed (az előbbihez 19, az utóbbihoz 4 vállalkozás kapcsolható), vagy a Salzberger Kft. nem franchise rendszerű hálózatához tartozó 24 vállalkozás, mintegy 25 saját technológiát alkalmazó kisvállalkozás, ezen túlmenően mintegy 20 kisebb-nagyobb szálláshely által üzemeltetett sóterápiás részleg. Ezen túlmenően, a listában fellelhető a nedves sóterápiás szolgáltatók közül a Somadrin 22 szolgáltatóval, a Dr. Vincent 8 szolgáltatóshellyel és 21 sókabin az ország különböző pontjain.
95. A GVH által megkeresett versenytársak adatszolgáltatásaiból, illetve a nyilvánosan elérhető adatokból az volt megállapítható, hogy az Indiso által megnevezett sóterápiás helyek többsége nem kötelezett mérlegbeszámolójának az IM erre a célra szolgáló weboldalára történő feltöltésre. Ezért a helyekről információ csak az érintettek közvetlen megkeresése révén lett volna nyerhető. Ehhez hozzá kell még számítani az internetes kutatás alapján becsülhető mintegy 500 cím fennmaradó részének azonosítását és felkutatását.
96. Önmagában az a feltételezés, hogy a versenytársak túlnyomó többsége kisvállalkozás még nem elegendő sem az eljárás alá vont vállalkozás 10 % alatti, sem pedig a 10 % feletti piaci részesedésének megállapításához, hiszen ezen kisvállalkozások árbevételéről semmiféle információ nem áll rendelkezésre, és az Indiso 10 millió körül éves árbevétele sem tekinthető kiemelkedőnek vagy éppen alacsonynak.

⁶⁷ <http://www.teaorszamok.hu/8690>

97. Mindezek alapján az eljáró versenytanács szerint a Ket. 31. § (1) bekezdésének i) pontjának alkalmazhatóságával kapcsolatos 1. feltétel fennáll, mert a rendelkezésre álló adatok alapján az eljárás alá vont piaci részesedésének mértéke a nem volt tisztázható.
98. A fentebb jelzett 2. feltétel akkor áll fenn, ha a további eljárási cselekményektől sem várható eredmény. Ezzel összefüggésben az eljáró versenytanács úgy ítélte meg, hogy az érintett piacon feltehetően jelen lévő nagyszámú vállalkozás felkutatása és közvetlen megkeresése esetén sem juthatna a GVH olyan mennyiségű és tartalmú információhoz, amelynek alapján az eljárás alá vont 10 %-ot meghaladó piaci részesedése kellő megalapozottsággal állítható lenne. Ennek alternatívája az lenne, ha a vizsgálat feltár annyi versenytárs vállalkozást, amelyek összes éves árbevétele 100 millió Ft körüli eredményt adna. Ebben az esetben ugyanis a piac fel nem tárt részének ismerete nem lenne szükséges az eljárás alá vont vizsgált megállapodásai csekély jelentőségének megállapításához, hiszen az eljárás alá vont piaci részesedése kisebb lenne 10 %-nál. Mindazonáltal e szélesebb körű bizonyítás lefolytatását a közérdek nem indokolja tekintettel arra, hogy az eljárás mind ezen adatok beszerzése esetén, mind pedig ezek hiányában megszüntetésre kerül.
99. Mindezekre tekintettel az eljáró versenytanács a Ket. 31. § (1) bekezdésének i) pontja alapján megszüntette.

IX. Eljárási kérdések

100. A Gazdasági Versenyhivatal hatáskörét a Tpv. 45. §-a, az illetékségét a versenyfelügyeleti eljárásra a Tpv. 46. §-a állapítja meg.
101. A végzés elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 82. §-a, illetve a Ket. 98. §-a (3) bekezdésének c) pontja biztosítja.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Bara Zoltán s.k.
előadó versenytanács tag

dr. Miks Anna s.k.
versenytanács tag

Dr. Tóth András s.k.
a Versenytanács Elnöke
versenytanács tagként eljárva